

Η Ελαιοκαλλιέργεια

Νέοι ελαιώνες στο Βοριοδυτικό Ιράν

Γράφει ο Γεώργιος Κωστελένος
Γεωπόνος (ΦΠ) Α.Π.Θ.

Τις τελευταίες δεκαετίες η καλλιέργεια της ελιάς επεκτείνεται όλο και περισσότερο σε χώρες της Νοτιοδυτικής και της Νότιας Ασίας όπως είναι το Ιράκ, το Ιράν, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, οι Ινδίες και το Νεπάλ. Δοκιμαστικές - πειραματικές καλλιέργειας ελιάς πραγματοποιούνται επίσης και σε ορισμένες χώρες της Δυτικής και της Κεντρικής Ασίας, όπως είναι το Αζερμπαϊτζάν και το Τουρκμενιστάν, στα δυτικά και στα ανατολικά της Κασπίας θάλασσας αντίστοιχα, αλλά και σε χώρες όπως είναι η Ινδονησία και το Τιμόρ. Η ελιά σε άγρια μορφή απαντάται σε πολλές από τις προαναφερόμενες χώρες και ειδικότερα στο Τουρκμενιστάν, το Αφγανιστάν και το Πακιστάν. Η ανατολικότερη χώρα όπου επιβεβαιωμένα μπορεί να βρει κανείς γυγενείς καλλιεργούμενες ποικιλίες ελιάς και όχι εισαγόμενες, είναι το Ιράν. Σε όλες τις άλλες χώρες η ελαιοκαλλιέργεια βασίζεται σε εισαγόμενες ποικιλίες ελιάς, που προέρχονται - κατάγονται από παραδοσιακές ελαιοκομικές περιοχές της Μεσογείου.

στη Νότια ΑΣΙΑ

και την εγγύς ΑΝΑΤΟΛΗ

IPAK - ΑΥΤΟΝΟΜΟ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ

Hελιά στο Ιράκ καλλιεργείται τόσο στα νότιο-ανατολικά της χώρας, προς τα σύνορα με το Ιράν, όσο και βόρεια της Βαγδάτης, στο αυτόνομο Ιρακινό Κουρδιστάν. Οι ποικιλίες που καλλιεργούνται στο Ιράκ, αν και διαθέτει γηγενείς ποικιλίες ελιάς, στην πλειοψηφία τους είναι εισαγόμενες από χώρες, όπως η Συρία, η Ισπανία, η Ιταλία κ.α. Σε γενικές γραμμές το Ιράκ διαθέτει μικροκλίματα όπου μπορεί να καλλιεργηθεί με επιτυχία η ελιά και μάλιστα να έχει μεγάλες αποδόσεις αντίστοιχες εκείνων της μεσογειακής λεκάνης.

Για τον πιο πάνω λόγο τόσο η κεντρική Ιρακινή κυβέρνηση, όσο και η αυτόνομη Κουρδική κυβέρνηση, πρωθυΐονται την ελαιοκαλλιέργεια, όπου αυτό είναι εφικτό, δίνοντας οικονομικά κίνητρα. Εντούτοις και παρά την κυ-

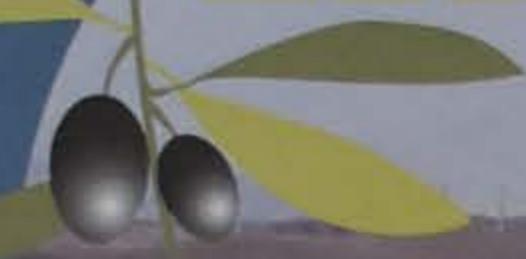
βερνητική βούληση για επέκταση της ελαιοκαλλιέργειας, τα μέτρα αυτά δεν έχουν αποδώσει, μέχρι τώρα, τα αναμενόμενα αποτελέσματα, όχι μόνο διότι οι γνώσεις των καλλιεργητών σε θέματα καλλιέργειας είναι ελλιπείς, αλλά και γιατί υπάρχει μεγάλη δυσκολία στην εξεύρεση αξιόπιστου φυτωριακού υλικού.

Τα δενδρύλλια ελιάς που διατίθενται προς φύτευση και βρίσκονται στην εγκάρια, Ιρακινή, αγορά είναι αμφίβολης γενετικής προέλευσης και δεν παράγονται με βάση τις σύγχρονες μεθόδους παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού. Την έλλειψη αυτή, σε φυτωριακό υλικό, που υπονομεύει τα θεμέλια του όλου εγχειρήματος της επέκτασης της ελαιοκαλλιέργειας στο Ιράκ, προσπαθούν να την αντιμετωπίσουν οι κυβερνήσεις κεντρικά,

με εισαγωγές δενδρυλλίων ελιάς από άλλες χώρες.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μόνο για τις περιοχές Doruk και Ckramaan το έτος 2012 το Ιράκ ζήτησε από το εξωτερικό 225.000 περίπου δενδρύλλια ελιάς της ποικιλίας Sourani.

Στην εγκάρια αγορά του Ιράκ διατίθενται τόσο ελιές βρώσιμες όσο και ελαιόλαδα, κυρίως εισαγόμενα, προερχόμενα από διάφορες χώρες και περισσότερο από τη Συρία. Το καταναλωτικό κοινό προτιμάει κυρίως τις μαύρες στρόγγυλες βρώσιμες ελιές μεσαίου μεγέθους και λιγότερο τις πράσινες ή τις ελιές μεγάλου μεγέθους. Όσον αφορά στα ελαιόλαδα δεν φαίνεται να υπάρχει «ελαιοκομική παιδεία» που θα επέτρεπε από μέρους των καταναλωτών το διαχωρισμό των ελαιόλαδων σε ποιότητες με διαφορετικές τιμές.

Νέοι ελαιώνες στο Βοριοδυτικό Ιράν

H

ελαιοκαλλιέργεια στο Ιράν έχει πολύ μεγάλη ιστορία. Αναφορές στην ελιά υπάρχουν σε ιρανικούς θρησκευτικούς ύμνους, πριν από 2.000 χρόνια, ενώ επιβεβαιωμένες αναφορές για φυτεύσεις δενδρυλλίων ελιάς στην περιοχή **Roodbar** υπάρχουν πριν από 900 περίπου χρόνια.

Το Ιράν είναι η ανατολικότερη χώρα της εγγύς ανατολής στην οποία υπάρχουν και καλλιεργούνται γηγενής ποικιλίες ελιάς, με ποσημαντικές τις: **Zard, Mari, Dezfuli, Senge, Rowghani, Khorma, Khara, Dakal** κ.α. Εκτός από τις ιρανικές ποικιλίες έχουν εισαχθεί στο Ιράν και πολλές ξένες ποικιλίες ελιάς μεταξύ των οποίων οι: **Picual, Arbequina, Manzanilla, Carolea, Frantoio, Leccino, όπως και οι ελληνικές Κορωνέικη, Μανάκι-Κοθρέικη, Μεγάρων, Καλαμών** κ.α.

Η ελαιοπαραγωγή του Ιράν επικεντρώνεται σήμερα στα βόρεια της χώρας, στις επαρχίες Gilan, Qazvin, Zanjan, Golestan και Mazandaran. Ελαιοκαλλιέργεια υπάρχει επίσης, αν και σε μικρότερη έκταση και στις επαρχίες Khuzestan και Fars. Τέλος εκτεταμένες δοκιμές ελαιοκαλλιέργειας πραγματοποιούνται και στα νο-

τιοανατολικά και νότια της χώρας, από την επαρχία Kerman, μέχρι και το λιμάνι του Bandar Abbas, στα στενά του Ορμούζ στον Περσικό κόλπο.

Σύμφωνα με το Ιρανικό NRCGEB η Ιρανική ελαιοκομία καταλαμβάνει εκτάσεις 100.000 περίπου εκταρίων, από τις οποίες το 70% προορίζεται για την παραγωγή λαδιού, με συνολική ετήσια παραγωγή 5.000 τόνους λάδι και μόνο το 30% είναι για την παραγωγή βρώσιμων ελιών.

Τα τελευταία 2-3 χρόνια άρχισαν να δοκιμάζονται στο Ιράν και οι υπέρπικνες γραμμικές φυτεύσεις ελιάς, σε αποστάσεις 4 X 1,5 μέτρα, χρησιμοποιώντας κυρίως την ποικιλία Arbequina. Η προσπάθεια αυτή δείχνει, μέχρι στιγμής, να έχει επιτυχή έκβαση, παρ' όλα τα προβλήματα έλλειψης τεχνικής κατάρτισης στη διαχείριση των ελαιώνων.

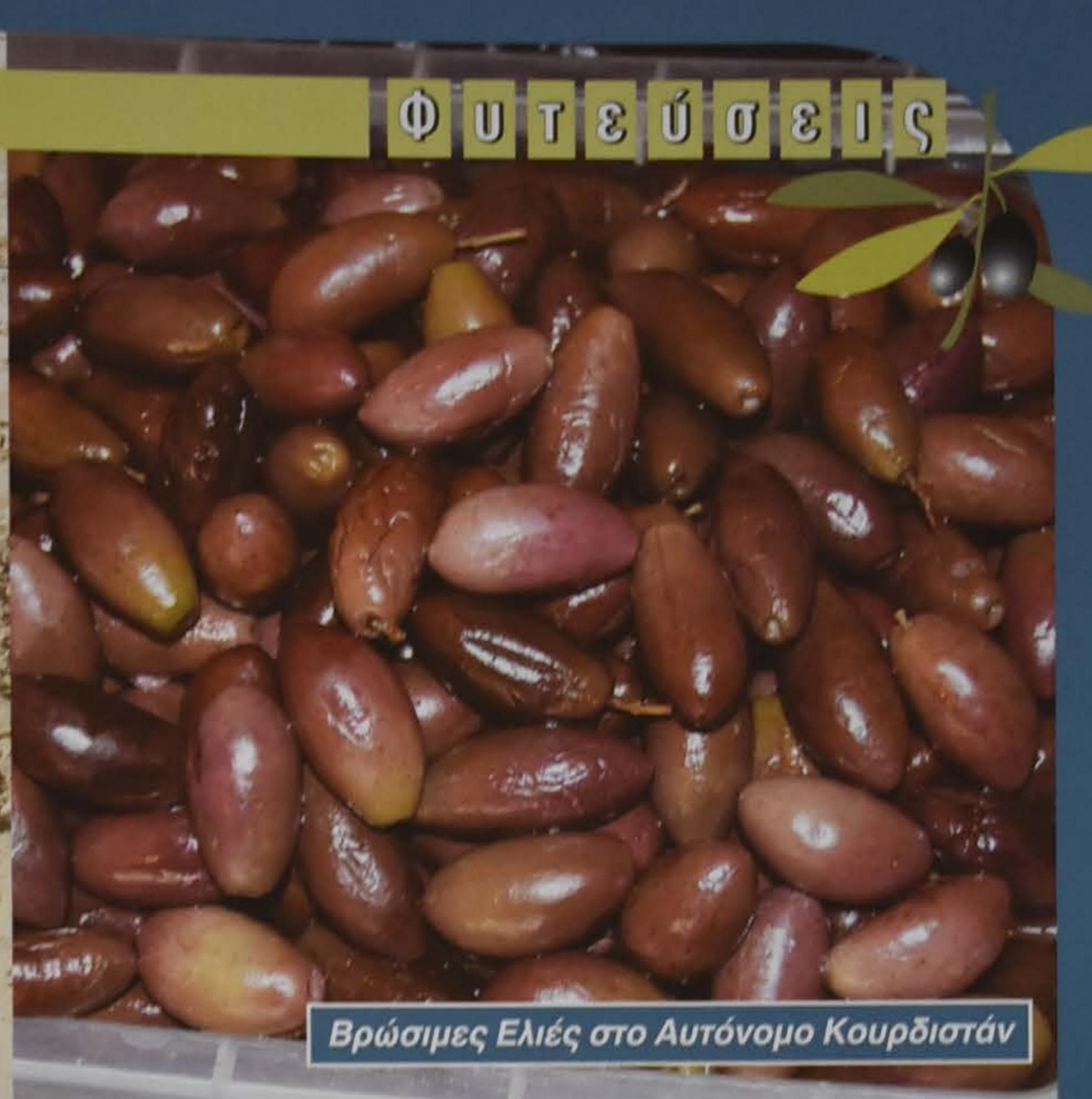
Το Ιράν διαθέτει αρκετά φυτώρια ελιάς με όλες τις τεχνικές υποδομές ώστε να καλύπτει σε πολύ μεγάλο μέρος τις ανάγκες του σε φυτωριακό υλικό. Στην ανάπτυξη της εγκώριας φυτωριακής παραγωγής έχει συμβάλει, μεταξύ των άλλων, το πολυετές εμπάργκο της διεθνούς κοινότητας, αλλά και οι συνεχείς υποτιμήσεις του εθνικού νομίσματος. Η συντριπτική πλει-

οψηφία των δενδρυλλίων ελιάς στο Ιράν παράγεται με τη μέθοδο των φυλλοφόρων μοσχευμάτων στην υδρονέφωση και μόνο οι δύσκολες στη ριζοβολία ποικιλίες πολλαπλασιάζονται με εμβολιασμό.

Η σημερινή Ιρανική κυβέρνηση δίνει πολύ μεγάλη σημασία στην επέκταση της ελαιοκαλλιέργειας, όπου και όσο αυτή μπορεί να επεκταθεί, λόγω της προσαρμοστικότητας των ελαιόδεντρων στις ξηροθερμικές συνθήκες, των μικρότερων σχετικά απαιτήσεών τους σε νερό, συγκριτικά με άλλες καλλιέργειες, αλλά και της δυνατότητας των ελαιοδέντρων να αρδεύονται με μέτριας ποιότητας υφάλμυρα νερά.

Ιράν φυτωριακό υλικό

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΙΚΙΛΙΩΝ ΕΛΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΜΕΝΙΣΤΑΝ

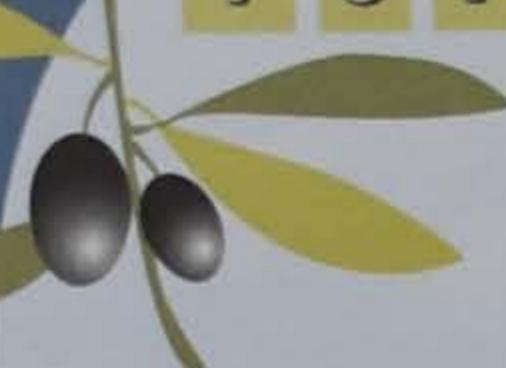
A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ	ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΝΔΡΩΝ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΔΕΝΔΡΩΝ	ΕΛΑΙΟΠΕΡΙΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΡΠΩΝ			
				± %	18:00	18:1	18:2
1.	TOG - 3	YYY	-	-	-	-	-
2.	TOG - 4	YYY	-	-	-	-	-
3.	TOG - 6	YY	-	-	-	-	-
4.	TOG - 8	YY	PPP	17,3	1,5	69,2	11,2
5.	TOG -10	YY	-	-	-	-	-
6.	TOG -11	-	PP	16,2	1,1	67,2	13,2
7.	TOG -12	NN	-	-	-	-	-
8.	TOG -14	N	-	-	-	-	-
9.	TOG -16	-	PP	17,1	2,3	70,2	14,2
10.	TOG -20	Y	P	15,6	1,9	72,5	10,5
11.	TOG -22	Y	PPP	22,8	0,9	75,2	12,5
12.	TOG -24	-	P	19,5	2,4	70,2	17,2
13.	TOG -32	N	-	-	-	-	-
14.	TOG -37	N	-	-	-	-	-
15.	TOG -38	Y	P	14,3	0,7	75,9	13,0

Y = ΜΕΓΑΛΑ ΔΕΝΔΡΑ N = ΜΙΚΡΑ ΔΕΝΔΡΑ P = ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

ΤΟΥΡΚΜΕΝΙΣΤΑΝ

Tουρκμενιστάν είναι μια χώρα της Κεντρικής Ασίας, στην οποία κάλλιστα θα μπορούσε να ευδοκιμήσει και να επεκταθεί η ελαιοκαλλιέργεια. Η δυνατότητα αυτή επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι στη χώρα υπάρχουν διάσπαρτοι γηγενείς πληθυσμοί «ήμερης» ελιάς, από τους οποίους ήδη έχουν επλεγεί κάποια μεμονωμένα δένδρα με εμπορικά χαρακτηριστικά όπως π.χ. ικανοποιητικά μεγέθη καρπών που κυμαίνονται από 1,5 – 6,5 γραμμάρια, ικανοποιητικές ελαιοπεριεκτικότητες, αντοχή σε άνυδρα μικροκλίματα, κ.α. (ΠΙΝΑΚΑΣ 1).

Η αξιολόγηση και η αξιοποίηση του γηγενούς γενετικού υλικού ελιάς του Τουρκεστάν TOG (Turkestan Olive Germoplasm) αποτελεί μία μεγάλη και άγνωστη δεξαμενή γενοτύπων ελιάς, από την οποία στο μέλλον θα μπορούσαν να προκύψουν πολλές νέες καλλιεργήσιμες ποικιλίες, κατάλληλες για τα ιδιαίτερα μικροκλίματα της Κεντρικής Ασίας.

Νέοι ελαιώνες στο Αυτόνομο Κουρδιστάν

IPAN. Ανεμόπληκτα ελαιόδενδρα

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Αν και είναι άγνωστο στον περισσότερο κόσμο, το Αφγανιστάν ήταν μία από τις πρώτες χώρες της Κεντρικής Ασίας στην οποία επιχειρήθηκε, εδώ και τουλάχιστον πενήντα χρόνια (δεκαετία του 1960) η καλλιέργεια της ελιάς. Οι σημαντικότερες περιοχές ελαιοκαλλιέργειας βρίσκονται βορειοανατολικά της χώρας, ανατολικά της πρωτεύουσας Καμπούλ κοντά στην πόλη Jalalabad, στα σύνορα με το Πακιστάν. Κατά το παρελθόν οι εκτάσεις με ελιές ξεπερνούσαν τα 50.000 στρέμματα, με περισσότερα από 700.000 ελαιόδενδρα (πυκνότητες φύτευσης γύρω στα 20-30 δένδρα/στρέμμα) και απασχολούσαν 12.000 άτομα περίπου. Για την επεξεργασία των παραγόμενων 5.000 - 8.000 τόνων ελαιοκάρπου είχε εγκατασταθεί κατά τη Σοβιετική εποχή σύγχρονο ελαιοτριβείο στην επαρχία Nargarhar.

Στη συνέχεια όμως και ως συνέπεια των συνεχών πολέμων μετά το 1979, η ελαιοκαλλιέργεια εγκαταλείφθηκε στο Αφγανιστάν, ενώ το 1989 σταμάτησε και η λειτουργία του ελαιοτριβείου.

Τα τελευταία χρόνια όμως η ελαιοκαλλιέργεια δείχνει και πάλι σημάδια ανάκαμψης κυρίως με τη βοήθεια του FAO και της Ιταλικής κυβέρνησης. Το νέο αυτό ξεκίνημα γίνεται σε μία αρχική έκταση 200 περίπου στρεμμάτων προσδοκώντας αναμενόμενη παραγωγή 30 κιλά καρπό/ δένδρο και ελαιοπεριεκτικότητες ± 15%.

Παράλληλα, το εγκαταλειμμένο εργοστάσιο επισκεύαστηκε το 2003 με τη βοήθεια και πάλι των Ιταλών, έτσι ώστε να λειτουργήσει το 2005 για πρώτη φορά μετεμφυλιακά παράγοντας τους πρώτους 5 τόνους Αφγανικού ελαιολάδου. Το ξεκίνημα αυτό είναι το πρώτο βήμα για τη συνολική φύτευση 14.000 στρεμμάτων με ελιές, επιπλέον των 20.000 στρεμμάτων που προϋπάρχουν σήμερα.

*ΠΗΓΗ ΦΩΤΟ: Γιώργος Κωστελένος